

tóintézet tarcali telephelyének egy-, két- és ötdecis üvegeit, melynek emblémája pajzsba foglalt szőlőfürt és Sz. K. G. felirat.

5. Külön kategóriába sorolhatjuk a címereket és jelmondatokat, vagy a termőhely megnevezését tartalmazó feliratos üvegeket. Ilyenek a Szőlészeti Kutatóintézet tarcali telephelyének „Kir. Szőlőgazdaság” feliratú, valamint a mádi *Stüllman Lajos* 1902-ben készített üvegei.

6. A tulajdonjegyes üvegek kategóriájába kell sorolnunk azokat az üvegeket is, melyeket napjainkban készíttetnek magántermelők, nagygazdaságok, sőt exportáló vállalatok is egyedileg, vagy kis példányszámban, hogy azzal megkülönböztetett vendégeiknek kedveskedjenek, vagy kiállítási célokra, esetleg dísztárgyul használják. Érdekes, hogy Hegyalján e „divat” éppenúgy, mint a faragott hordócskák, tonnák készítettésének szokása, kezd mind szélesebb körben elterjedni. Sőt, megjelentek újabban a borosüvegeken az olyan tréfás hangú felírások is, mint a népi ihletésű pálinkás butykosok, csali kancsók és boros kancsók hasán. (Pl. „Ember tudd hol a határ, mert úgy fogsz kinézni, mint a szamár”.) Ugyancsak újkori a már szinte iparművészeti remek számba menő, a MONIMPEX által készíttetett 0,3 literes fehér tokaji metszett palack, rendkívül szép csiszolással és felírással.

Az újabb eredetű palackok ellenére úgy tűnik, hogy a tulajdonjegyes üvegek divatja, korszaka elmúlóban van, ezek a tárgyak ma már elsősorban a nagymúltú hegyaljai borkultúra emlékeinek tekinthetők. Féltve őrzik a fentmaradt példányokat az egyes családok, s becses iparművészeti emlékei ma már a múzeumi gyűjteményeknek is.

IRODALOM

Borsos B.,

1974. A magyar üvegművesség. Budapest

Pap M.,

1985. A tokaji. Budapest

Takács B.,

1966. A Zempléni-hegység üveghutái. Budapest

1970. Parádi üvegművészet. Budapest

Veres L.,

1978. A Bükk hegység üveghutái. Miskolc

Szóbeli adatközlők: Dr. Fülöp Tibor Sátoraljaújhely, Dr. Lenkovics László Tokaj, Oláh Tibor Debrecen, Dr. Pauleczki Ferenc Tolcsva, Pauleczki Antal Tolcsva.

FLASCHEN MIT BESITZERZEICHEN IN TOKAJ-HEGYALJA

(Auszug)

Hierzulande, so auch in Tokaj-Hegyalja, nimmt die Abfüllung des Weines in Flaschen ihren Anfang mit dem Beginn der Glasproduktion. Zwar produzierte schon in den Jahren um 1300 in Teplice im Komitat Barcs eine Glashütte, aber diese stellte nur für die Goldgruben von Felvidék die für die Lagerung des Scheidewassers benötigten Glasgegenstände her. Die Produktion von für die Weinlagerung geeigneten Flaschen begann erst am Ende der 1500-er Jahre, zu Beginn der 1600-er Jahre.

In der von Ferenc Rákóczi II. gegründeten Glashütte von Zemplén wurden hauptsächlich im 18–19. Jahrhundert Weinflaschen in größeren Serien hergestellt, in vielen Fällen Flaschen mit Besitzerzeichen. Das Besitzerzeichen ist ein auf den Körper der Flasche (Bauch), auf die Halswölbung im formbaren Zustand aufgetragener, aufgeschmol-

zener Stempelabdruck in verschiedenen Formen, welcher den Namen des Besitzers, sein Wappen, Monogramm, Symbol oder seine Losung enthält. Flaschen mit Besitzerzeichen ließen ab den 1700-er Jahren bis zur heutigen Zeit Privatpersonen, Wirtschaften, Einrichtungen und sogar Städte herstellen.

Unter den Städten von Tokaj-Hegyalja haben wir aus Mád, Sárospatak, Tarcál, Tállya, Tolcsva und Tokaj Flaschen mit Besitzerzeichen gesammelt. Diese Flaschen haben die verschiedensten Formen, ihre Größe reicht von einem Deziliter bis zu einem Liter, ihren Farben gehen von weiß über hellgrün-blaue Töne bis zu dunkelgrün und braun.

Die vorliegende Veröffentlichung stellt die Haupttypen der in Tokaj-Hegyalja verwendeten Flaschen mit Besitzerzeichen vor, zum Teil auf der Grundlage von im Museum von Tokaj befindlichen Exemplaren, zum Teil auf der Grundlage von in Privatbesitz befindlichen Exemplaren.

Miklós Pap